

Протоколи Правління Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ) (1922–1930 рр.): зб. арх. док. / передм., упоряд., комент., прим. Р. В. Росляка ; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – Київ : Ліра-К, 2018. – 950 с.

Український кінематограф двадцятих років минулого століття посідає особливе місце у національній культурі. Можемо стверджувати, що ані до того, ані після вітчизняне кіномистецтво не сягало таких висот. Хіба що певною мірою до кінематографа 1920-х наблизилося українське поетичне кіно.

Справді, в означений період в українському кіно з'являються митці світового рівня. Чого лише вартє ім'я Олександра Довженка, який прийшов у кіно у середині 1920-х рр. і фільми якого золотими літерами вписані в історію світового кіномистецтва. Або ж кінооператор Данило Демуцький – неперевершений майстер надзвичайно пластичних і психологічно насичених портретів – та актори Іван Замичковський, Амвросій Бучма...

Не менш вражаючим був і злет кіногалузї: впродовж кількох років вона не лише відновила зруйновану війною інфраструктуру, а й розпочала експорт власних фільмів.

Золота епоха кіно – так можна схарактеризувати період ВУФКУ, що охоплює 1922–1930 роки.

На превеликий жаль, унаслідок різних чинників – і об'єктивних, і суб'єктивних – величезна кількість фільмів не збереглася. Тож скласти уявлення про ту чи ту кінострічку ми можемо лише опосередковано з публікацій у тогочасній періо-

диці, які не завжди (зважаючи на тогочасні радянські реалії) були об'єктивними.

Інший характер мають архівні документи. Не призначені для «прилюдного» використання, вони мають вузьковідомчий характер, що надає їм більшої об'єктивності.

Таким чином, зважаючи на незначну кількість фільмового матеріалу 1920-х рр., саме архівні документи з історії українського кіно значною мірою дають змогу компенсувати чимало білих плям.

Тож можна лише вітати вихід у світ збірника архівних документів «Протоколи Правління ВУФКУ (1922–1930 рр.)», упорядником, автором передмови, коментарів і приміток якого є Роман Росляк. Збірник цього року побачив світ у столичному видавництві «Ліра-К».

Чому обрано було саме протоколи? Не відкидаючи важливості й актуальності документів, наприклад, з історії Одеської, Київської, Ялтинської кінофабрик, здійснення державної політики тощо, упорядник мотивує свій вибір тим, що протоколи Правління дають загальний зріз стану української кінематографії, у чому ми з ним цілком погоджуємося.

І справді, на даному етапі, коли архівні документи ще недостатньо розроблені, більш потріб-

ним видається саме «наскрізний» формат архівного видання, що в комплексі відображає розвиток вітчизняної кіногалузі.

Дуже вдалою, логічною і вмотивованою є структура збірника. Природно, що основу видання склали протоколи засідань Правління ВУФКУ. Публікуються вони, до речі, вперше! Водночас подаються протоколи нарад у голови, членів Правління, окремі протоколи засідань структурних підрозділів (редакторату, художнього відділу та ін.), виробничо-технічних нарад ВУФКУ. Також сюди ввійшли деякі протоколи всеукраїнських нарад з питань кіно. Такий підхід розширює не лише «горизонтальний», а й «вертикальний» обсяг історії українського кіно.

Важливим є розділ «Основні нормативно-правові документи ВУФКУ». У цьому розділі упорядником уперше в комплексі зібрано засадничі документи, що регламентували діяльність ВУФКУ: положення, статuti, інші акти вищих органів влади та управління УСРР.

Загалом до книги ввійшло 198 документів. У різному кількісному співвідношенні вони були

виявлені у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України (м. Київ), Державному архіві Вінницької області та Державному архіві Одеської області.

Незважаючи на великий обсяг (майже тисячу сторінок), завдяки чіткому й продуманому науково-довідковому апарату збірник дуже зручний у користуванні. Крім традиційних для архівних видань передмови, приміток, коментарів, переліку документів і списку скорочень, увагу привертають аж шість покажчиків: іменний; географічний; фільмів, сценаріїв, розділів і тем тематичного планування, інших літературних творів; літературних, мистецьких, громадських і кіноорганізацій; кінотеатрів і клубів; видавництв, газет, журналів і збірників.

Тож маємо надію, що збірник архівних документів «Протоколи Правління ВУФКУ (1922–1930 рр.)» стане в пригоді не лише дослідникам, викладачам вищих навчальних закладів, а й усім, хто цікавиться історією українського кіно.

Валентина СЛОБОДЯН